

665
PL ANT 1972

1972

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἡ Χρυσούλα Ἀντωνοπούλου γεννήθηκε στὸν Πειραιᾶ. Σπούδασε ζωγραφικὴ στὸ ἐργαστήριο τοῦ Πάνου Σαραφίανου. Ἐξέθεσε γιὰ πρώτη φορὰ στὸ Πρακτορεῖο Πνευματικῆς Συνεργασίας τὸ 1968 σὲ ὁμαδική ἐκθεση. Τὸ 1969 συμμετέχει στὴν 10ῃ Πανελλήνιο ἐκθεση στὸ Ζάπειο καὶ σὲ ὁμαδική ἐκθεση τῆς Ἑλληνο - Ἀμερικανικῆς Ἐνώσεως. Τὸν ἴδιο χρόνο γίνονται δεκτὰ ἔργα τῆς στὴν Διεθνή Ἐκθεση Σύγχρονης Τέχνης στὸ Μονακό. Τὸ 1970 πραγματοποιεῖ τὴν πρώτη ἀτομική τῆς ἐκθεση στὴν Γκαλερί «Νέες Μορφές». Τὸ 1971 συμμετέχει στὴν 11ῃ Πανελλήνιο ἐκθεση στὸ Ζάπειο. Ἡ παρούσα ἐκθεση μὲ τὸν γενικὸ τίτλο «ἄνθρωπος: βαθειὰ ἢ πηγὴ» ὅπως θὰ τὸν ἤθελε ἡ ἴδια εἶναι ἀφιερωμένη στὴν μνήμη τῆς.

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΝΗΜΗ

Ἡ Ζωγράφος ἀποῦσα. Ταξιδιώτισσα τοῦ ἀπειρου χώρου — τρεῖς μῆνες τώρα. Τῆς ζωντανῆς παρουσίας τῆς ἡ ἀκτινοβολία, δὲν γίνεται νὰ μᾶς ὀδηγήσει στὸ ὄδυτο τοῦ κόσμου τῆς: μαρτυρία τοῦ ἡ ζωγραφικῆ πού μᾶς κυκλώνει...

Καί δὲν μπορούμε νὰ ξεχάσουμε πῶς δὲν θὰ ὑπάρχει ἀπόκριση, πῶς τὸ χέρι πού ἐδημιούργησε, μᾶς ἔχει ἀποχαιρετήσει.

Θὰ εἶχαμε ἄραγε τῆ συντριβὴ τοῦ ἀναπάντητου θεωρώντας ὅ,τι μᾶς ἄφησε, ἂν δὲν γνωρίζαμε;

Ἡ ζωγραφικῆ τῆς: τὸ θαυμάσιο καὶ πικρὸ ἀπόσταγμα μιᾶς πυκνῆς περιλήψης μὲ κεφαλαία. Τὸ πάθος γιὰ τῆ Ζωή! Ὁ ἔρωτας, ὁ γάμος, τὰ παιδιά, ἡ ζωγραφικῆ — μιὰ χούφτα μέρες, μιὰν ἀγκαλιά ὥρες. Κάθε λεπτὸ σὰν πρῶτο, κάθε δευτερόλεπτο σὰν τελευταίον. Στὸ χτύπο, ἡ ἐλπίδα. Στὸ ρυθμὸ τοῦ, ἡ ἀπειλή — ἀπὸ τὴν αὐγὴ ἀκόμη τῆς μεγάλης ἡμέρας χωρὶς δειλινό, ὅπως στάθηκε ἡ Ζωή τῆς. Ἀπὸ τὰ τέσσερά της χρόνια, ὅλα σύντομα, λαχανιαστά, δευτερόλεπτα κυνηγημένα ἀπὸ τὸ μέγα ἐχθρό. Καὶ μαζί μεγενθυμένα — συμπυκνωμένοι χρόνος ἡ διάρκειά τους, ἀκριβῶς γιατί δὲν ὑπόσχονται τὴν βεβαιότητα τοῦ αὐριο.

Πόσο μεγάλα εἶταν αὐτὰ τὰ δευτερόλεπτα τῆς Ζωῆς τῆς, πόσα βιώματα μπόρεσαν νὰ πυκνώσουν, στὴν ἐλάχιστη χρονικὴ ὑποδιαίρεσή τους, τὸ μαρτυροῦν ὁ τρόπος πού ζωγράφιζε, αὐτὴ ἡ κοπέλλα: καρδιακὴ ἀπὸ παιδάκι μὲ μιὰ τομὴ πάνω στὴν καρδιά τῆς νεότης τῆς, καθὼς τῆς εἶχαν κάνει στὰ δέκαεννιά της χρόνια τὴν πιὸ σοβαρὴ ἐγχείρηση πού εἶχε ποτὲ γίνῃ ἐδῶ.

Γιὰ τοῦτο δὲν γίνεται νὰ νειώσουμε τῆ ζωγραφικῆ τῆς Χρυσούλας Ἀντωνοπούλου χωρὶς αὐτὴν τὴν ἔννοια τῆς διεύρυνσης καὶ τοῦ βάθους, πού τῆς εἶχε δώσει ἡ ἀξία τοῦ χρόνου ἐντὸς τῆς.

Αὐτὸς καὶ ὁ λόγος πού τὰ πρῶτα βήματα στὴν τέχνη δὲν εἶναι αὐτὰ τοῦ ἐρασιτεχνικοῦ ἀλφάβητου, πρόσθεση καὶ ἀφαίρεση στὴν ζωγραφικῆ. Εἶναι σταθερὰ ἐλεύθερα κι' ἐπίγνωτα βήματα ἀνθρώπου πού τὰ ἔσκαψε βαθειά του, ἡ ἐμπειρία τῆς ἔντονης

ἐσωτερικῆς Ζωῆς.

Ὅταν στὰ 1965 γυρίζει μὲ τὴν ἀπελπισία στὴν ψυχὴ ἀπὸ τὴν Ἀγγλία καὶ τοὺς γιατροὺς, ἔρχεται νὰ ζητήσῃ λύτρωση στὴ ζωγραφικῆ μὲ μιὰ ἐνστικτώδη βεβαιότητα: γιὰ τὸ πῶς αὐτὸς ἦταν ὁ μόνος σίγουρος τρόπος τῆς δικῆς τῆς συνέχειας.

Τὸ πῶς ἦταν τυχερὴ πού διάλεξε τότε τὸν Πάνο Σαραφιανὸ δάσκαλο, βοήθησε νὰ ἐπιβεβαιωθῇ σωστὴ ἡ πηγὴ πού πρὸς αὐτὴν στράφηκε ἡ ἐπίκλησή της.

Στὰ 1969, στὴν πρώτη ἀτομικὴ τῆς ἐκθεσὶ, ἡ ἐπίκλησι αὐτὴ πρὸς τὴν ἄσωστη δύναμη πού ἐκρυβε ὁ ἐσωτερικὸς τῆς κόσμος εἶχε εἰσακουσθῆ.

Ἀπὸ τὰ πρῶτα τῆς ἔργα δὲν ἦταν ἡ ἐρασιτέχνις μὲ τὴν ἀπλή εὐαισθησία ἐμπρὸς στὸν φυσικὸ κόσμον. Ἀλλὰ ἡ Ζωγράφος πού ψηλάφησε τὸν κόσμον μὲσα ἀπὸ τοὺς σκοτεινοὺς διαδρόμους τῆς ἐγκάρσιας συγκίνησης. Οὔτε τοπίο, οὔτε λουλούδια, οὔτε νεκρὴ φύση. Ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον πέρασε στὸν ἄνθρωπον, γιὰ νὰ βρῆ τὸν κόσμον, νὰ κρατηθῆ στὸν κόσμον. Ἡ μορφὴ, τὸ ἀποκαλυπτικὸ Ἐάνοιγμα τοῦ χαρακτήρα ἡ τῆς συγκίνησης σ' αὐτὴν, κυριάρχησε στὰ θέματά της. Κι' ἀκόμη οἱ ἀόριστες φόρμες πού καθώρισαν τὸ συναισθημα — ἀφορμὴ καὶ πυρήνα τῆς συνθετικῆς δημιουργίας — ἐγίναν μετὰγγισι τῆς ψυχικῆς τῆς διάθεσης. Ὁ ἐρεθισμὸς τῆς παραστατικῆς ἔννοιας δὲν ἦταν γιὰ τὴν ζωγράφον ἄλλο ἀπὸ ἓνα πέρασμα. Μέσα ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ σχῆμα τῶν πραγμάτων (ἀβίαστα, χωρὶς πρόθεση ἢ σοφίας ὑπαγόρευση) «δηλθε» στὸ ἐσωτερικὸ τους νόημα.

Βασανισμένη ἀπὸ ἓνα «γιατί» τραγικὸ, ἀνίχνευε πάνω στὰ πρόσωπα μιὰν ἀπόκρισι. Ἡ φύση δὲν μπορούσε νὰ τὴν δοθῆσῃ — μεγάλη καὶ αἰώνια... οὔτε τὰ ἀντικείμενα — ἄψυχα. Ὅμως γὰ σχῆματα καὶ τὰ χρώματα, ἀδέσμευτα, ἐξέφρασαν τὴν ἴδια τῆς τὴν κραυγὴ: τῆς χαρᾶς, τοῦ πόνου. Τὰ τελευταία τῆς ἔργα εἶναι «γυμνά». Μιὰ θαυμάσια σειρὰ ἀπὸ γυναικεῖα γυμνά. Ἡ ἐλευ-

θερία, ή πλαστικότητα, ή ρέουσα συνοχή τής φόρμας και ή ένταση τής στάσης, στή σφιχτή συνθετική όρθρωση, έντυπωσιάζουν. Έργα μεγάλου ώριμου ζωγράφου, τὰ τελευταία έργα τής πλησιάζουν περισσότερο στοῦ Μπουζιάνη τόν ἐξπρεσιονισμό. Κί ὅπως τὰ παισιώνει ὁ θαυμασμός κί ή λύπη, μάς φέρνουν πιό κοντά στήν προσωπικότητά τής. Διάλεξε ἄραγε τό γυναικείο σῶμα γιά τήν καθαρή ζωγραφική του πλαστικότητα; Τό βρήκε σύμβολο ζωῆς πού τό πλησίαζε στό ἄπιστο μυστήριο τής ύπαρξης; Τὰ γυμνά τής δέν ἔχουν ὡστόσο τήν σφραγίδα τής ἀγωνίας, τής διάλυσης. Εὐκίνητα, ζωντανά δέν μάς τήν ἀποδίδουν μόνον ζωγράφο, ἀλλά —ὅπως στάθηκε— μιὰ γενναία κοπέλλα πού κοντορομάχησε ἀδιάκοπα πεισματικό ἀγῶνα μέ τόν θάνατο.

Μέσα σέ τοῦτα τὰ στερνά έργα, ή Χρυσούλα Ἀντωνοπούλου σάν νά τόν ἔχη νικήσει — γιά πάντα.

NTIANA ANTΩΝAKATOY

Στή Χρυσούλα όλα γεννιόνταν ἀπό ἀνάγκη. Τό βλέπεις ὀλοφάνερα μπροστά σου πῶς ὄ,τι κί ἄν ζωγράφιζε δέν τόκανε συμβατικά. Ξεχειλιζε ἀπό πάθος, ἀπό λαχτάρα γιά ζωή, τήν ἀγγιζε βαθείά τό ἀντίκρουσμα τής ἀνθρώπινης μοίρας.

Ξαφνικός, ραγδαίος ὁ τρόπος πού παρουσιάζοτανε τό χρώμα τής και ή γραμμή διαγραφόταν σάν τροχιά. Σάν πίδακας. Σέ ξάφνιαζε πού ἦταν ἔτσι και μέσα ἀπό τήν ένταση έννοιωθες τό πάθος τήν πηγή του. Πηγή. Ἦταν τό μόνο πρῶγμα πού μπορούσα νά σκεφτώ ὅταν πρωτοείδα τή δουλειά τής.

Πάντοτε μοῦ ἄρεσε. Μάλιστα περισσότερο ἄπ' ὅτι θά τό ἤθελα. Ἐκφραζότανε χρησιμοποιώντας συνηθισμένα θέματα, γνωστές μορφές. Δέν ἔβλεπα τί τό ιδιαίτερο εἶχε αὐτή τής ή ἐπιλογή. Ἦ σκέψη, ὅμως ἦτανε σέ τέλεια διάσταση μέ τήν αἴσθησή

μου, δισανάλογη μέ τόν ειδικό ἐρεθισμό πού μοῦ προξενούσανε τὰ έργα τους, μέ τή δύναμη πού εἶχανε νά μπλοκάρουνε τό ένδιαφέρον μου. Εἰδικός, προσωπικός ἦτανε ὁ τρόπος πού ζωγράφιζε, αὐτή ή ἀστραπιαία και ἐρεθιστική ἐμφάνιση τής εἰκόνας. Τό Ξαφνικό. Κάτι μοῦ θυμίζει ἄπ' τή λάμψη ένός μετεωρίτη κάτι ἀπό ὀρμητικό Ξεπήδημα νεροῦ. Ἐκεῖ ἦτανε ή μαγεία, μά τό γιατί ποιό ἦτανε;

Κί ἦρθε ὁ θάνατος. Στή λύπη μου αὐτός ὁ ἄνθρωπος ἔπαψε νά χαιρεται τή ζωή, ἀβάσταχτο έννοιωθα πού δέν εἶχε ὀλοκληρώσει ἕνα ἔργο. Ἔτσι νόμιζα. Πλησίασα στό ἔργο τής Ξανά. Πρῶγμα περίεργο. Ἔξω ἄπ' τή λύπη μου γιά τόν ἄνθρωπο, λύπη γιά τό ζωγράφο δέν έννοιωσα καμμιά. Ὅχι, εἶχε ὀλοκληρώσει τό ἔργο τής, τίποτα μικρό δέν ἦτανε ἐκεῖ, τίποτα λίγο. [Ἔψαξα τό ντοσιέ τής ἔτσι ὅπως τό ἄφησε, μέ τή σειρά πού ζωγράφιζε, σκίτσα — κεφάλια — ἀφηρημένα σχήματα — γυμνά.

Τότε μοῦ ἀποκαλύφτηκε. Ὅχι δέν εἶχε σημασία τό θέμα τής τό ἀντικείμενό τής. Γυμνά και ἀφηρημένα και κεφάλια ὅλα τό ἴδιο πρῶγμα ἦτανε. Ὅντα πού τὰ συνέδεε ή μοίρα τους κί ὑπάκουαν στούς ἴδιους νόμους, γεννιοῦνται ὀρμητικά, ἀπό χρώματα πού ἔρχονται νά σπάσουν τήν ἐπιφάνεια, μισολυωμένες μορφές πού φέρνουν τή σφραγίδα τοῦ θανάτου. Λαχταροῦν νά ζήσουν, ζοῦν, γαντζώνονται στή ζωή μέ κείνα τὰ παράξενα πλοκάμια, τίς μαῦρες γραμμές. Ὅλα στόν ἴδιο χρόνο. Γέννα — ζωή — και θάνατος σέ μιὰ στιγμή.

Ναί δέν ζωγράφιζε οὔτε κεφάλια οὔτε γυμνά.

Γιά τό χρόνο μίλησε. Τό χρόνο και τή φθορά του πολέμησε. Τό χρόνο, τόν ἀμείλικτο δυνάστη τής ἀνθρώπινης ζωῆς].

ΜΑΙΡΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΗ — ΣΑΡΑΦΙΑΝΟΥ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ (άποσπάσματα)

ΒΑΓΙΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

...Φύσις κεντρομόλος και έσωστρεφής εξαντλείται σά μιά απέλπιδα και άγωνιώδη προσπάθεια νά υλοποιήση τό προσωπικό της δραμα με ειλικρίνεια και συνέπεια: "Ένα δραμα πού δχι άπλώς τήν προβληματίζει αλλά τήν βασανίζει, τήν καταθλίβει τήν πιέζει... Οί στόχοι της ξεπερνούν τά όρια της συμβατικής και συνθηκολογημένης μορφολογικής λογικής... Τό έργο της είναι ύψωμένο στή στάθμη μιās γνήσιας πνευματικότητας και ή ίδια ή καλλιτέχνης προβάλλει σάν μιά παρήγορη ύπόσχεσι στόν τομέα της εικαστικής δημιουργίας:

ΜΙΛΤΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΓΙΔΗΣ

"Η Χρυσούλα Αντωνοπούλου είναι ζωγράφος με βαθύ πνευματικό και συναισθηματικό περιεχόμενο... Ξεφεύγοντας από τήν τυποποίηση, προχωρεί με μεγάλες άνησυχίες για τήν έκφραστικώτερη απόδοσι τών έμπνεύσεών της σέ δημιουργίες πού μαρτυρούν λογικήν αυτοπεποίθησι και πλήρη συνειδητοποίηση του σοβαρού της ρόλου... Στις δημιουργίες της κινείται μεταξύ άνεικονικής και εικονιστικής τέχνης ύποδεικνύοντας ότι κατέχει τήν ικανότητα και παρακολουθεί με μεγάλη ευαισθησία θαυότερα τή σύγχρονη πραγματικότητα και νά τήν απεικονίζει δχι μόνον με λίγους πόνους αλλά και με παγχρωματικήν άρμονίαν θαυότερα έκφραστικότητας.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΕΒΑΝΤΑΣ

...Τά θέματά της, τά σχέδιά της, οι φιγούρες και τά χρώματά της τείνουν νά αποδήχουν έλην τήν καταθλιπτικότητα και δραματικότητα τών καιρών μας, κάποιαν αίσθηση μοναξιάς και άπογνώσεως, έσωτερικής έρημωσύνης.

Οί γραμμές της δέν έχουν καθαρότητα, αλλά τείνουν νά αποδώσουν με ρευστούς τόνους αυτό πού άποκαλούμε διάσπαση της συνείδησης του συγκαιρινού ανθρώπου. Μ' ένα λόγο κάτι τό τραγικό και χαωτικό...

...Οί μορφές της άλλοι με σδυσμένα χαρακτηριστικά σάν κέρινα γλυπτά πού τ' άγγιξε ή φλόγα του κεριού και τόσο μας θυμίζουν τά γλυπτά του Μεντάρντο Ρόσο και άλλοι με παραμορφισμό πού δημιουργεί πραγματικά ψυχοπορτραίτα, πού θυμίζουν τήν κοινωνική σάτιρα του Άλμέρτο Σαβίνιο με μιá τεχνική άνάλαφρη σέ γραφισμό και χρωματικότητα, χαμένη σέ χαωτικό διάστημα...

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΑΤΣΑΡΗΣ

...Αναδαφτίζεται στόν ύποσυνείδητο κόσμο της ή τις προϊστορικές ρίζες του ανθρώπου πού είναι τό ίδιο πράγμα και τά δύο. Από εκεί, τό ανθρώπινο αυτό ύπόγειο ανέσυραν χυμούς δλοι οι μεγάλοι δημιουργοί της Τέχνης...

5-30 Ιουνίου 1972

πρακτορειο πνευματικης συνεργασιας

ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ